

NARODOWY
BANK POLSKI

Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

IV kwartał 2021 r.

Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

IV kwartał 2021 r.

Podsumowanie wyników ankiety

Wyniki ankiety wskazują na łagodzenie bądź utrzymanie dotychczasowej polityki kredytowej, z wyjątkiem segmentu kredytów mieszkaniowych, oraz na wzrost popytu na większość rodzajów kredytów w III kwartale 2021 r. Poprawa sytuacji gospodarczej była najczęściej wskazywanym czynnikiem wpływającym na zmianę kryteriów udzielania kredytów oraz wzrost popytu.

Na IV kwartał 2021 r. banki przewidują kontynuację kierunków zmian kryteriów udzielania kredytów oraz wzrost popytu na większość rodzajów kredytów wymienionych w ankiecie.

Kredyty dla przedsiębiorstw

Polityka kredytowa: utrzymanie na dotychczasowym poziomie kryteriów udzielania kredytów dla dużych przedsiębiorstw i złagodzenie dla sektora MSP, w wyniku m.in. wzrostu konkurencji ze strony innych banków, przy jednoczesnym obniżeniu marży kredytowej.

Popyt na kredyt: niewielki wzrost popytu na kredyty (z wyjątkiem segmentu krótkoterminowych kredytów dla MSP) w następstwie ożywienia działalności przedsiębiorstw, w tym m.in. wzrostu zapotrzebowania na finansowanie, głównie inwestycji.

Oczekiwania na IV kwartał 2021 r.: łagodzenie polityki kredytowej wobec sektora MSP i brak zmian wobec dużych przedsiębiorstw. Wzrost popytu we wszystkich segmentach kredytów, z wyjątkiem krótkoterminowych kredytów dla sektora MSP.

Kredyty mieszkaniowe

Polityka kredytowa: zaostrzenie kryteriów polityki kredytowej związane z wejściem w życie niektórych zapisów znowelizowanej Rekomendacji S; zmiana niektórych warunków udzielania kredytów m.in. skrócenie maksymalnego okresu kredytowania.

Popyt na kredyt: wzrost popytu w wyniku m.in. prognoz sytuacji na rynku mieszkaniowym i poprawy sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych osłabiany wykorzystaniem alternatywnych źródeł finansowania.

Oczekiwania na IV kwartał 2021 r.: zaostrzenie polityki kredytowej i spadek popytu.

Kredyty konsumpcyjne

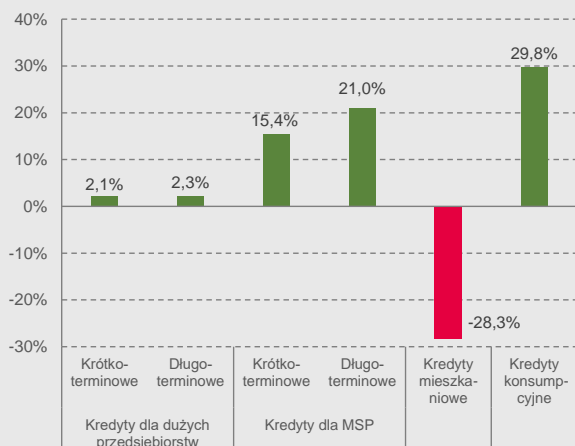
Polityka kredytowa: kontynuacja łagodzenia kryteriów polityki kredytowej wynikająca m.in. z poprawy prognoz sytuacji gospodarczej kraju i wzrostu presji konkurencyjnej; złagodzenie bądź utrzymanie na dotychczasowym poziomie wszystkich warunków kredytowania, m.in. zwiększenie maksymalnej kwoty kredytu i okresu kredytowania.

Popyt na kredyt: dalszy wzrost popytu wywołany złagodzeniem warunków i kryteriów udzielania kredytów oraz wzrostem zapotrzebowania na finansowanie zakupu dóbr trwałego użytku.

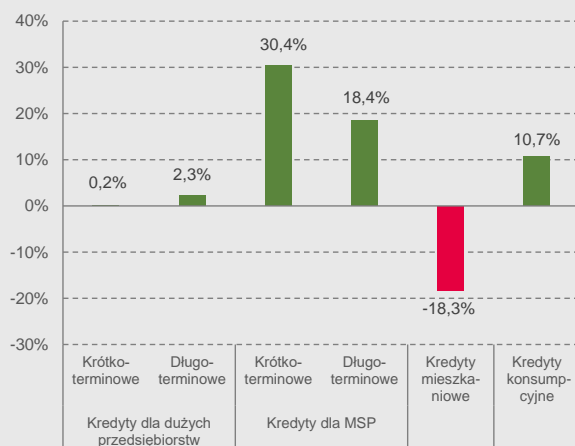
Oczekiwania na IV kwartał 2021 r.: kontynuacja łagodzenia polityki kredytowej i dalszy wzrost popytu.

Kryteria polityki kredytowej

Kryteria polityki kredytowej w III kw. 2021 r.
(złagodzenie na zielono / zaostrożenie na czerwono)

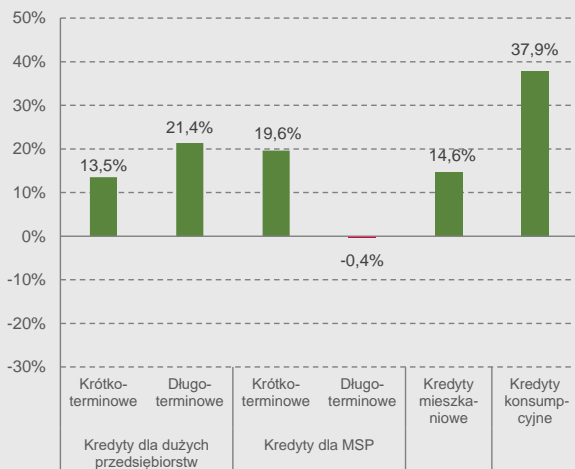

Kryteria polityki kredytowej - przewidywania na IV kw. 2021 r.
(złagodzenie na zielono / zaostrożenie na czerwono)

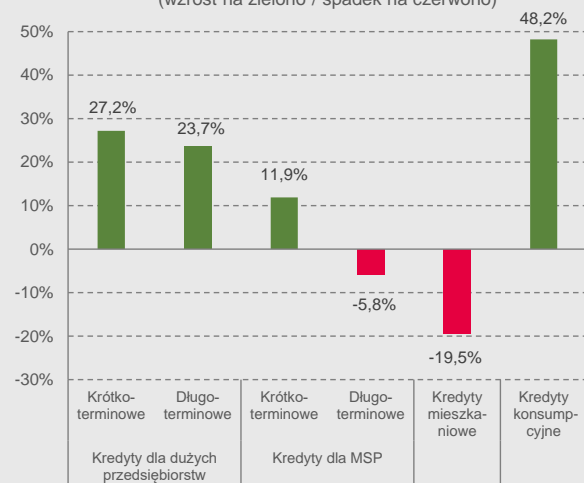

Popyt na kredyty

Popyt na kredyty w III kw. 2021 r.
(wzrost na zielono / spadek na czerwono)

Popyt na kredyty - oczekiwania w IV kw. 2021 r.
(wzrost na zielono / spadek na czerwono)

Wstęp

Celem ankiety jest określenie kierunku zmian polityki kredytowej, tj. kryteriów i warunków udzielania kredytów, a także zmian popytu na kredyty w polskim systemie bankowym. Kryteria udzielania kredytów są rozumiane jako ustalone przez bank minimalne standardy zdolności kredytowej, jakie musi spełnić kredytobiorca, aby uzyskać kredyt. Warunki udzielania kredytów są to cechy umowy kredytu uzgadniane przez bank i kredytobiorcę, w tym marża odsetkowa, pozaodsetkowe koszty kredytu, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenia i maksymalny okres kredytowania.

Ankieta została skierowana do przewodniczących komitetów kredytowych banków. Uzyskane odpowiedzi mogą nie uwzględniać stanowiska innych pionów banku niż pion kredytowy. Ankieta została przeprowadzona na początku października 2021 r. wśród 23 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi około 88%.

Wyniki ankiety prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków na wszystkie pytania są ważone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi, a następnie procentu netto, czyli różnicy między odpowiedziami obrazującymi przeciwne tendencje. Dodatkowo publikowana jest alternatywna miara odpowiedzi banków w postaci „wskaźnika rozproszenia”, definiowanego jako procent netto ważony zgodnie z intensywnością odpowiedzi, tj. wagą „100%” dla odpowiedzi oznaczonych jako „znacznie/znaczny” i wagą „50%” dla odpowiedzi oznaczonych jako „nieznacznie/nieznaczny”.

Zgodnie z przyjętą metodyką słowa określające ilość (większość, połowa, istotny odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywami większość banków”. Szczegóły dotyczące metodyki obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

Jeżeli nie zaznaczono inaczej, przytaczane w tekście liczby oznaczające banki raportujące daną zmianę polityki kredytowej bądź popytu na kredyt odnoszą się do procentu netto.

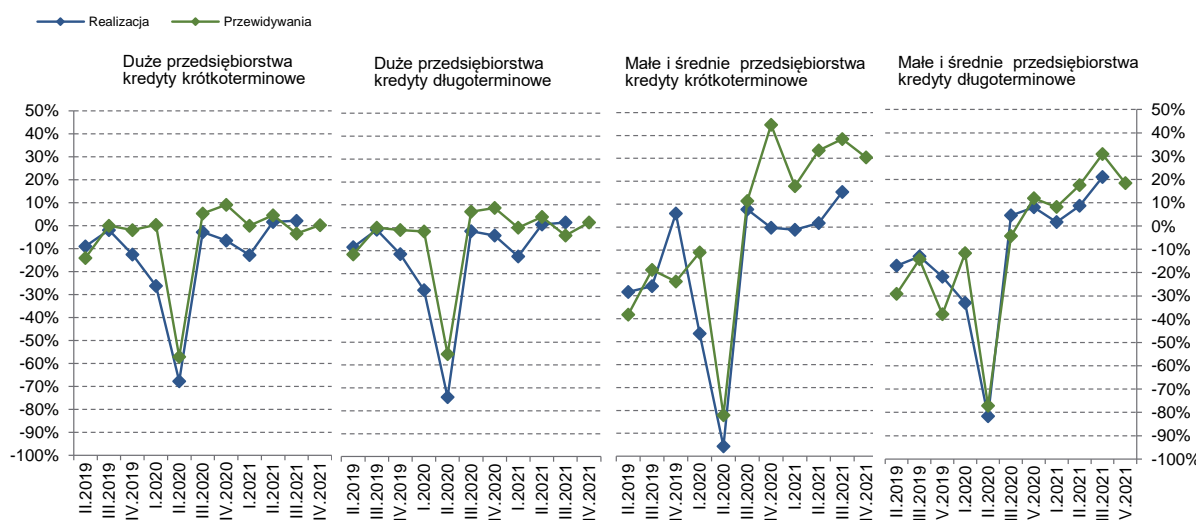
Poniżej przedstawiono tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w III kwartale 2021 r., jak również przewidywania banków na IV kwartał 2021 r.

Wartości miar procenta netto i wskaźnika rozproszenia dotyczących poszczególnych pytań zamieszczone są na stronie internetowej NBP w osobnych plikach możliwych do pobrania.

Kredyty dla przedsiębiorstw

W III kwartale 2021 r. ankietowane banki utrzymały na dotychczasowym poziomie kryteria udzielania kredytów krótko- i długoterminowych dla dużych przedsiębiorstw (procent netto dla obu segmentów po 2%, zob. wykres 1). Złagodzone zostały natomiast kryteria kredytowania krótko- i długoterminowego małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) (procent netto odpowiednio: 15% i 21%, zob. wykres 1).

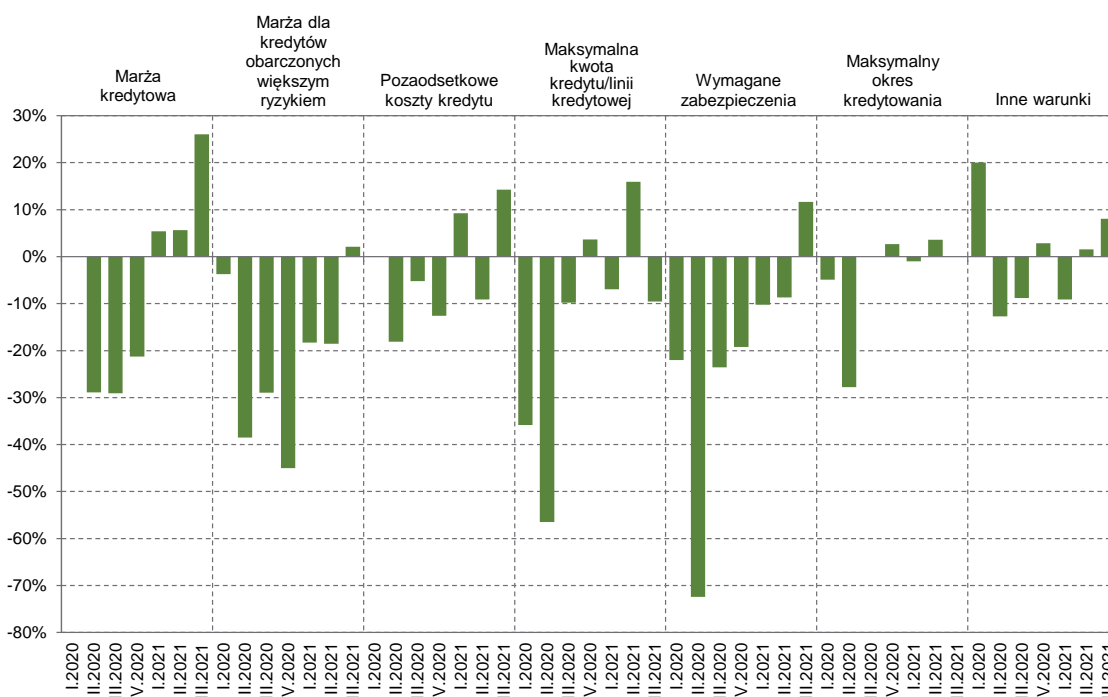
Wykres 1. Kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

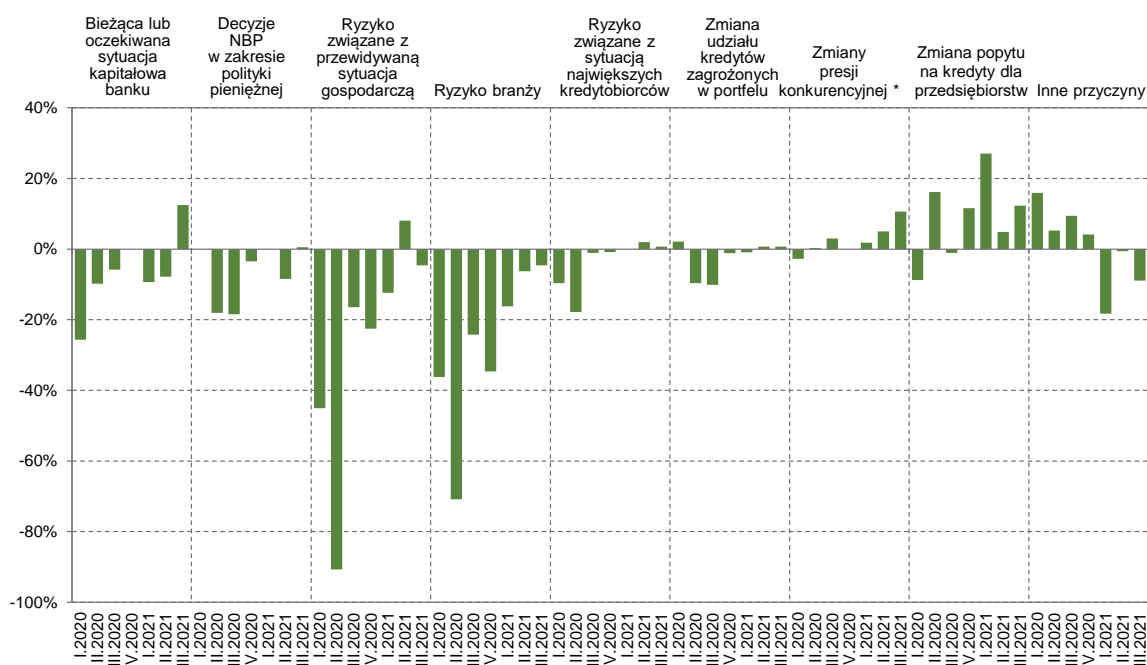
Wykresy zawarte w niniejszym opracowaniu przedstawiają *procent netto*. Dodatnią wartość procentu netto należy interpretować jako złagodzenie polityki kredytowej lub wzrost popytu na kredyty, a ujemną wartość procentu netto – jako zaostrzenie polityki kredytowej lub spadek popytu na kredyty. Szczegółowy opis metodyki obliczeń zawiera Załącznik 1.

Wraz ze złagodzeniem kryteriów udzielania kredytów banki złagodziły również warunki kredytowania (zob. wykres 2), m.in. obniżyły marżę kredytową (26%), zmniejszyły pozaodsetkowe koszty kredytu (14%) i wymagania dotyczące zabezpieczenia kredytów (12%). Pojedyncze banki obniżyły maksymalną kwotę kredytu (-10%).

Wykres 2. Warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

Wykres 3. Przyczyny zmian polityki kredytowej

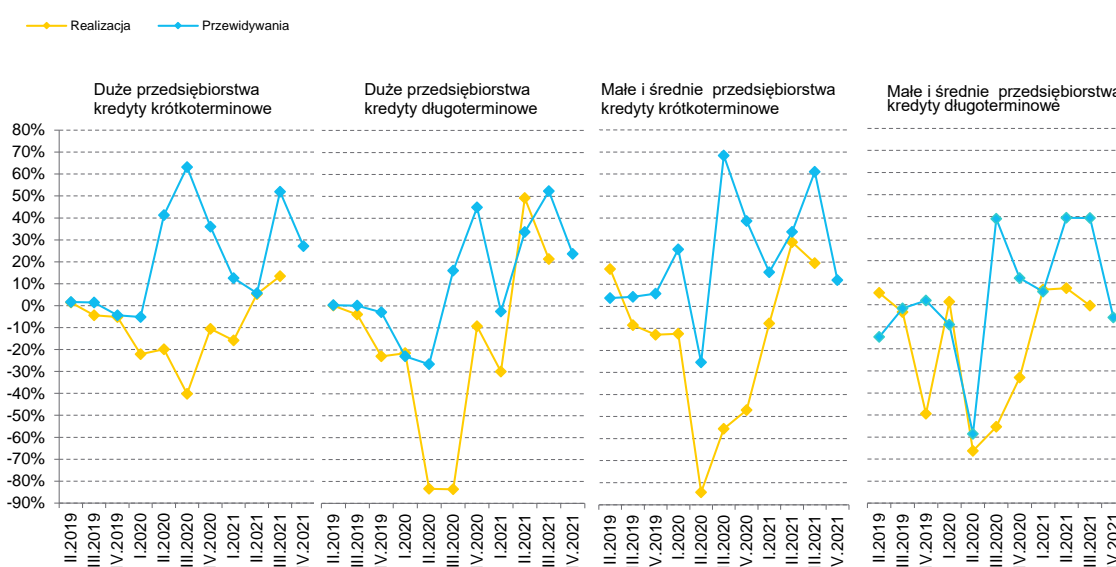

* Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Ankietowane banki uzasadniały złagodzenie polityki kredytowej w III kwartale 2021 r. wzrostem konkurencji ze strony innych banków (procent netto 31%, zob. wykres 3), poprawą swojej sytuacji kapitałowej (12%) oraz spadkiem popytu na kredyty dla przedsiębiorstw (12%). Pojedyncze banki zacieśniły kryteria udzielania kredytu dla przedsiębiorstw z branż najbardziej dotkniętych skutkami pandemii COVID-19 (-5%).

W III kwartale 2021 r. pojedyncze banki zauważyły nieznaczny wzrost popytu na kredyty krótko- i długoterminowe dla dużych przedsiębiorstw oraz krótkoterminowe dla sektora MSP (odpowiednio: 14%, 21% i 20%, zob. wykres 4). Zmiany popytu na długoterminowe kredyty dla sektora MSP, podobnie jak pierwszych dwóch kwartałach br., były nieznaczne (0%).

Wykres 4. Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

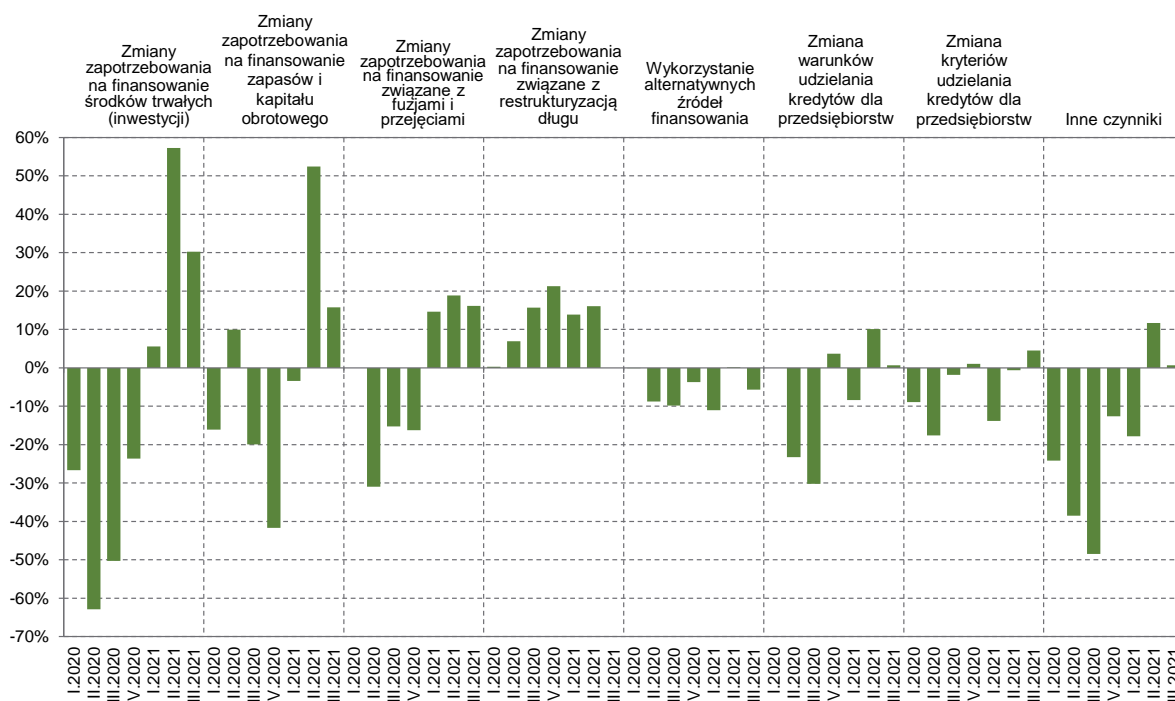

Banki uznały, że poprawie popytu na kredyt dla przedsiębiorstw mogło sprzyjać większe zapotrzebowania na finansowanie środków trwałych (30%, zob. wykres 5), a także zapasów i kapitału obrotowego oraz fuzji i przejęć (dla obu czynników po 16%). W opinii części ankietowanych wzrost konkurencji ze strony innych banków (-14%) i niebankowych instytucji finansowych (-14%) przyczynił się natomiast do spadku popytu na kredyt.

Na IV kwartał 2021 r., podobnie jak w kilku poprzednich kwartałach, banki nie planują wprowadzenia istotnych zmian standardów kredytowania dużych przedsiębiorstw (odpowiednio: 0% i 2%, zob. wykres 1). W przypadku krótko- i długoterminowych kredytów dla sektora MSP banki ponownie zamierzają złagodzić politykę kredytową (odpowiednio: 30% i 18%, zob. wykres 1).

Banki oczekują wzrostu popytu na krótko- i długoterminowe kredyty dla dużych przedsiębiorstw (procent netto odpowiednio: 27% i 24%, zob. wykres 4). Oceny banków co do zmian popytu na krótko- i długoterminowe kredyty dla sektora MSP są różnokierunkowe, w rezultacie oczekiwane zmiany w sektorze w ujęciu netto są niewielkie (procent netto odpowiednio: 12% i -6%).

Wykres 5. Przyczyny zmian popytu na kredyt dla przedsiębiorstw

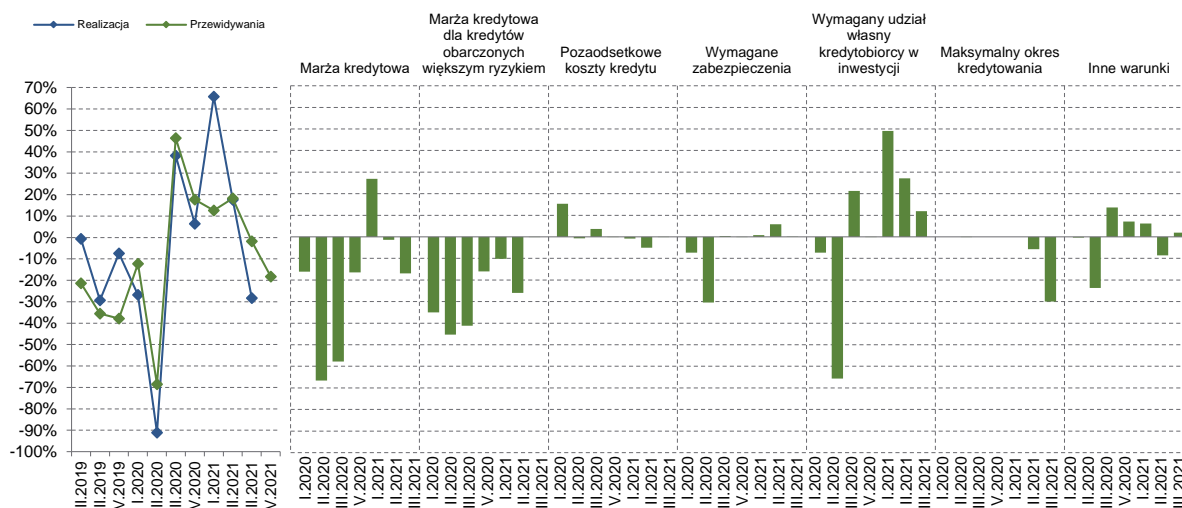

Kredyty dla gospodarstw domowych

Kredyty mieszkaniowe

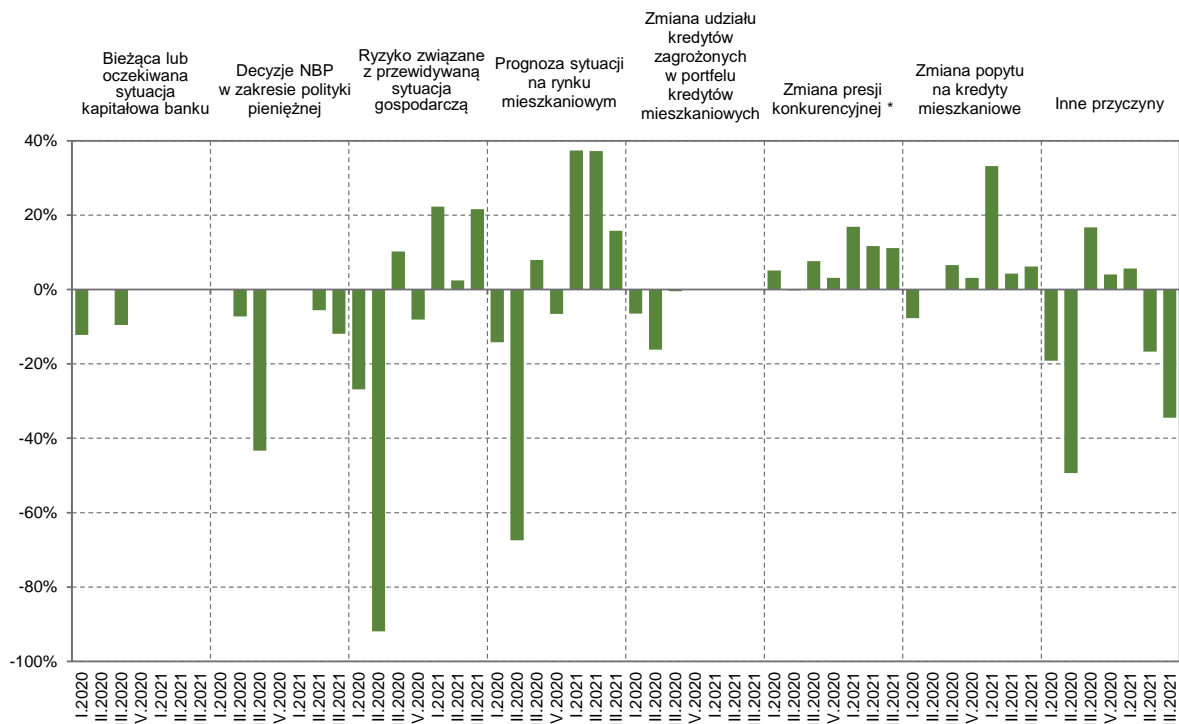
Po trzech kwartałach łagodzenia kryteriów udzielania kredytów mieszkaniowych w III kwartale 2021 r. banki zaostriżyły politykę kredytową (procent netto: -28%, zob. wykres 6), choć ich opinie były zróżnicowane – 41% banków zaostriżyło, a 13% złagodziło kryteria. Pojedyncze banki zmieniły również niektóre warunki udzielania kredytów, m.in. skróciły maksymalny okres kredytowania (procent netto: -30%, zob. wykres 6) i podniosły marżę kredytową (-17%), ale dwa banki obniżyły jednocześnie wymagania co do udziału własnego kredytobiorcy w inwestycji (12%).

Wykres 6. Kryteria i warunki udzielania kredytów mieszkaniowych

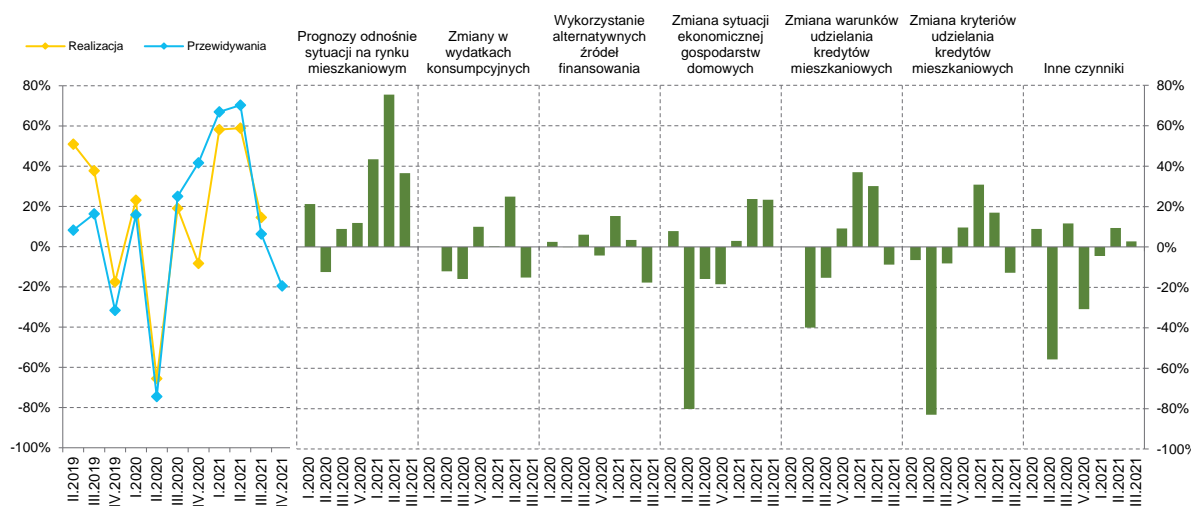
Ankietowane banki wskazywały, że głównym czynnikiem skłaniającym je do zaostrenia polityki kredytowej było, nieobjęte ankietą, wdrożenie wymogów znowelizowanej Rekomendacji S, w tym skrócenie maksymalnego okresu, dla którego badana jest zdolność kredytowa kredytobiorcy (-35%, zob. wykres 7), a ponadto decyzje NBP w zakresie polityki pieniężnej (-12%). Do złagodzenia polityki kredytowej banków przyczyniły się m.in. przewidywania poprawy sytuacji gospodarczej (22%), wzrost konkurencji ze strony innych banków (22%) i innych banków hipotecznych (12%) oraz prognozy sytuacji na rynku mieszkaniowym (16%). Pojedyncze banki stwierdziły, że złagodziły kryteria udzielania kredytów mieszkaniowych pod wpływem słabnącego na nie popytu (6%).

Wykres 7. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty mieszkaniowe

*Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Wykres 8. Popyt na kredyty mieszkaniowe i przyczyny jego zmian

W III kwartale 2021 r. ankietowane banki zauważyły wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe (procent netto: 15%, zob. wykres 8), przy czym ich opinie były zróżnicowane – 52% banków zanotowało wzrost a 37% spadek popytu. Do wzrostu popytu przyczyniły się m.in. prognozy odnośnie do sytuacji na rynku

mieszkaniowym (37%) oraz poprawa sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych (24%). Wśród czynników wpływających na wzrost popytu banki wskazały m.in.: historycznie niskie stopy procentowe, wzrost inflacji, inwestowanie w nieruchomości uznawane za stabilne i pozbawione ryzyka utraty wartości oraz dynamiczny wzrost cen nieruchomości, szczególnie na rynku pierwotnym (3%). Z kolei obniżenie się popytu wynikało w opinii części ankietowanych banków m.in. z wykorzystania innych źródeł finansowania (średnio -18%), w tym kredytów z innych banków (-21%), oszczędności gospodarstw domowych (-21%) i innych źródeł finansowania (-11%).

Na IV kwartał 2021 r. ankietowane banki prognozują zaostrzenie kryteriów udzielania kredytów mieszkaniowych (procent netto: -18%, zob. wykres 6) oraz **spadek popytu na te kredyty** (procent netto: -20%, zob. wykres 8).

Kredyty konsumpcyjne

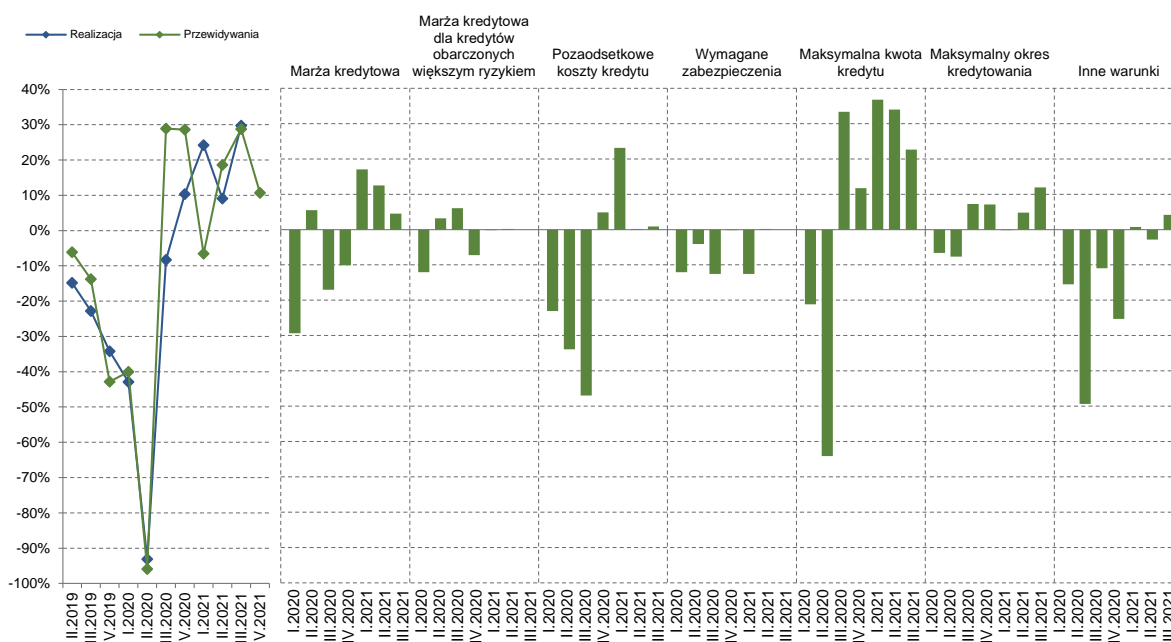
W III kwartale 2021 r. banki po raz kolejny złagodziły kryteria udzielania kredytów konsumpcyjnych (procent netto: 30%, zob. wykres 9). **Banki złagodziły też niektóre warunki**, m.in. zwiększyły maksymalną kwotę (procent netto 23%, zob. wykres 9) i wydłużyły okres kredytowania (12%). Pojedyncze banki obniżyły marżę kredytową (5%)¹.

W opinii ankietowanych instytucji do złagodzenia kryteriów polityki kredytowej przyczyniła się przede wszystkim poprawa prognoz sytuacji gospodarczej w kraju oraz wzrost presji konkurencyjnej ze strony innych banków i niebankowych instytucji finansowych (odpowiednio: 24%, 30% i 13%, zob. wykres 10). Ponadto za czynniki łagodzące politykę kredytową niektóre banki uznały: spadek popytu na kredyty konsumpcyjne (12%) i obniżenie udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytów konsumpcyjnych (11%). Do innych, nieobjętych ankietą, czynników kształtujących politykę kredytową banki zaliczyły m.in. przegląd i racjonalizację reguł decyzyjnych dla wyselekcjonowanych grup klientów oraz optymalizację oferty kredytowej² (10%).

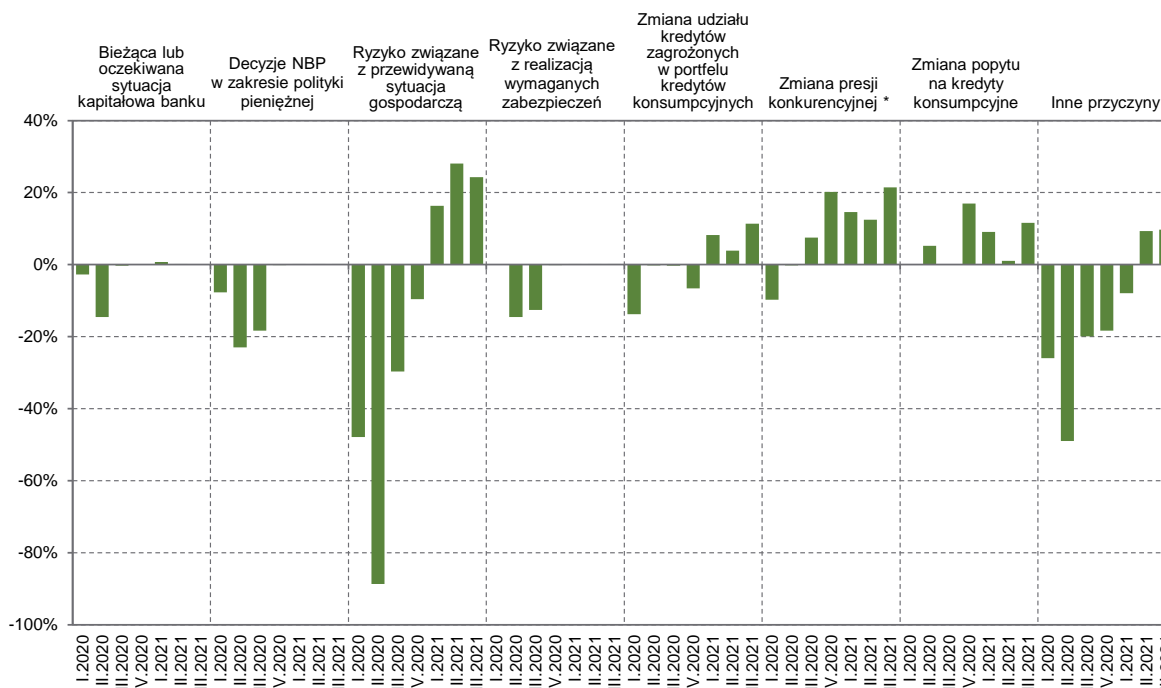
¹ Za inne nieobjęte ankietą zmiany warunków udzielania kredytów (4%) banki uznały czynniki mające charakter kryteriów polityki kredytowej, m.in. wprowadzenie reguł podejmowania decyzji o udzieleniu kredytu opartych o wynik oceny scoringowej oraz podniesienie kosztów stałych ponoszonych przez gospodarstwa domowe.

² Banki wskazały również czynnik mający charakter warunku kredytowania, tj. wydłużenie okresu kredytowania dla wybranych produktów.

Wykres 9. Kryteria i warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych

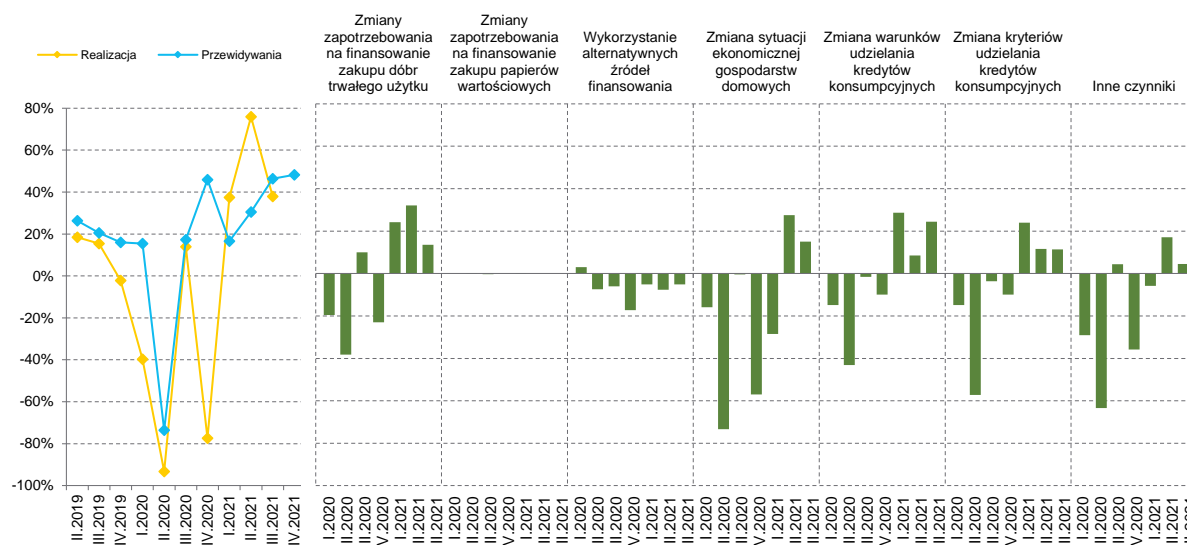
Wykres 10. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty konsumpcyjne

*Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków i niebankowych instytucji finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

W III kwartale 2021 r. banki zaobserwowały dalszy wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne zapoczątkowany na początku br. (procent netto: 38%, zob. wykres 11). W opinii banków, czynnikiem, który w największym stopniu przyczynił się do wzrostu popytu, było złagodzenie warunków (24%) i kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych (11%). Wyższy popyt był również wynikiem poprawy sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych (15%) oraz wzrostu zapotrzebowania na finansowanie zakupu dóbr trwałego użytku (14%). Do innych nieobjętych ankietą przyczyn wzrostu popytu banki zaliczyły m.in. ograniczenie wpływu pandemii COVID-19 (5%).

Wykres 11. Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

W IV kwartale 2021 r. banki oczekują utrzymania się optymistycznych perspektyw dla rynku kredytów konsumpcyjnych. Zamierzają kontynuować łagodzenie kryteriów polityki kredytowej (procent netto: 11%, zob. wykres 9), a także prognozują dalszy wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne (procent netto: 48%, zob. wykres 11).

Załącznik 1

Metodyka

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są ważone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie³.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 23 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania, i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1. Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności uwzględniona przy liczeniu wag

Nr. pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów.

Źródło: NBP.

³ Ważenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego. Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, 1996, str. 71-114.

Poszczególne odpowiedzi na *wszystkie pytania* przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w pierwszym i drugim miesiącu kwartału poprzedzającego kwartał, którego dotyczy ankieta⁴.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkami odpowiedzi pokazującymi przeciwne kierunki zmian oraz wskaźnik rozproszenia, definiowany jako procent netto ważony zgodnie z intensywnością odpowiedzi, tj. wagą „100%” dla odpowiedzi oznaczonych jako „znacznie/znaczny” i wagą „50%” dla odpowiedzi oznaczonych jako „nieznacznie/nieznaczny”. Wielkości te pokazują zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2. Sposób liczenia procentu netto

Nr. pytań	Definicja procentu netto
1, 8	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
2, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania warunków
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP.

⁴ Na czas opracowywania wyników ankiety nie są dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w trzecim miesiącu tego kwartału ze względu na około trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

www.nbp.pl

